

Protekle godine specijalni revizor otkrio je da javna preduzeća u Bosni i Hercegovini godišnje gube desetine miliona KM vašeg novca, zbog prevara ili nesposobnosti (pokatkad i zbog obje ove stvari istovremeno).

U oktobru mjesecu su tri premijera obećala da će poduzeti odgovarajuće mјere. Izjavili su da će donijeti zakone koji će onemogućiti višim rukovodicima u javnim preduzećima da pune vlastite džepove ili džepove svojih prijatelja ili političara koji su trenutno na vlasti. U ovim zakonima su sadržana detaljna pravila kojih će se rukovodioci morati pridržavati. Cilj ovih zakona je da se postigne da javna preduzeća posluju konkurentno i efikasno, tako da bi mogla sačuvati postojeća i otvoriti nova radna mjesta.

Kada ovi zakoni budu doneseni

- bit će teže za direktore preduzeća da sebi dodijele velika povećanja plate neposredno prije nego trebaju biti smijenjeni;
- bit će teže za direktore preduzeća da troše stotine hiljada KM javnih sredstava bez ikakvog nadzora ili kontrole;
- bit će teže za rukovodioce koji su otpušteni zbog nekompetentnosti ili prevara da nađu drugi posao u istom preduzeću jer imaju dobre veze sa drugim nekompetentnim i korumpiranim rukovodicima koji još uvijek nisu otpušteni.

Ova brošura daje detalje o zakonima koje su premijer BiH Adnan Terzić, premijer Federacije BiH Ahmet Hadžipapić i premijer Republike Srpske Dragan Mikerević obećali donijeti.

Svrha ovih zakona je jasna. Radi se o radnim mjestima za građane, a ne o radnim mjestima za odabrani krug ljudi.

OKVIRNI ZAKON O REVIZIJI I RAČUNOVODSTVU BIH

Ko je odgovoran za donošenje ovog zakona?

Ministrica trezora BiH Ljerka Marić.

Kada je ministrica Marić preuzela odgovornost za donošenje ovog zakona?

Avgust 2003. god.

Koji je krajnji rok za donošenje ovog zakona?

Maj 2004. god.

Zašto je važan ovaj zakon?

Zato što računovođe i revizori predstavljaju prvu liniju odbrane od korumpiranih rukovodilaca. Oni su čuvari legitimnog poslovanja.

Računovodstvo i revizija predstavlja savremenu djelatnost koja se brzo promijenila u globalnoj ekonomiji, ali u BiH ova djelatnost je loše organizirana i neefikasna. Različita profesionalna tijela rade na obuci, izdavanju uvjerenja i metodama rada računovoda i revizora u različitim dijelovima BiH; nastavnici obično vrše i funkciju ispitivača, stvarajući velike mogućnosti za korupciju, a kvalifikacije stečene u jednom dijelu zemlje se ne priznaju u drugom.

Šta se postiže ovim zakonom?

Ovaj zakon ustanavlja iste standarde za računovođe i revizore na cijeloj teritoriji BiH. Sve računovođe i revizori će polagati iste ispite, koji će se ocjenjivati u skladu sa jedinstvenim sistemom. Nastavni proces će biti odvojen od ocjenjivanja.

Zakon će uspostaviti nezavisnu Komisiju za računovodstvo i reviziju BiH, na čijem čelu će se nalaziti međunarodni savjetnik kojeg će imenovati Vijeće ministara, kako bi se osiguralo da standardi Evropske unije budu primijenjeni u profesiji računovođa i revizora u BiH.

U skladu sa ovim zakonom postojat će tri profesionalne titule za računovođe u BiH – ovlašteni ekspert za računovodstvo, ovlašteni računovođa i ovlašteni revizor. Bit će nezakonito koristiti ove titule osim u slučaju kada ste zakonski kvalificirani za to. Ove titule će biti priznate na cijeloj teritoriji BiH, i oni koji su stekli ove titule će biti u mogućnosti da rade u cijeloj BiH.

Profesor Vladislav Đurasović, predsjednik Udruženja računovođa i revizora RS:

“Pozdravljamo novi okvirni zakon o računovodstvu. Isti usklađuje regulatorni sistem za računovodstvo i reviziju sa zahtjevima Evropske unije, što će za rezultat imati više standarde u oblasti računovodstva i revizije. Očekujemo da pružimo pomoć kako bismo ovu reformu učinili uspješnom. Očekujemo dan kada će sve bh. računovođe i revizori biti međunarodno priznati, i kada će biti članovi tijela koje će biti dio Međunarodnog saveza računovođa.”

ZAKON O JAVNOJ NABAVCI BIH

Ko je odgovoran za donošenje ovog zakona?

Ministrica trezora BiH Ljerka Marić.

Kada je ministrica Marić preuzeila odgovornost za donošenje ovog zakona?

Datum?

Koji je krajnji rok za donošenje ovog zakona?

Maj 2004. god.

Zašto je važan ovaj zakon?

Nabavka predstavlja način na koji vlasti troše vaš novac. Ona obuhvata sve od dodjele multimilionskih ugovora preduzećima do uređenja uredske kafeterije. Nabavka često pruža laku priliku za prevare.

Ukoliko preduzeće planira vršenje građevinskih radova, a ugovor se dodijeli firmi koja pripada zetu generalnog direktora, proces ugovaranja posla je možda bio nedoslijedan, pretjerano fleksibilan ili jednostavno namješten. Postojanjem otvorenog i transparentnog procesa nabavke, javnost može biti sigurna da je ugovor dodijeljen najboljem mogućem preduzeću, pa čak i ako se desi da tim preduzećem rukovodi rođak ili prijatelj generalnog direktora.

Šta se postiže ovim zakonom?

- Zakon će građanima BiH pružiti isto nepristrasno sklapanje poslova i zaštitu na koje se oslanjaju građani u drugim dijelovima Evrope.
- Vlada je obavezna da u pismenoj formi obrazloži razloge preduzeću čija je ponuda odbijena, tako da bi svoju situaciju mogli usporediti sa najboljim ponuđačem.
- Ovaj zakon će omogućiti preduzećima u BiH da učestvuju u korektnim postupcima nabavke za potrebe organa vlasti.

Zakon, koji se koristi iskustvima drugih zemalja u regionu koje su uspješno uvele savremene zakone o nabavci, uvodi jedinstvene propise kojima se definira kako će vlasti trošiti vaš novac.

Zakonom se uspostavlja Agencija za javnu nabavku, koja će biti odgovorna da osigura provođenje Zakona te upozna javnost o korektnom načinu na koji se treba trošiti vaš novac. Agencija će također razviti elektronski informativni sistem za cijelu zemlju koji će dopunjavati Službeni glasnik u objavi tenderske dokumentacije, te će promovirati obuku, pružati tehničku pomoć u tenderima, te nadzirati postupke javne nabavke i dodjelu javnih ugovora.

Zakon također uspostavlja Tijelo za reviziju nabavke koje se sastoji od šest eksperata. Ovo tijelo će razmatrati žalbe koje podnesu dobavljači koji smatraju da je tender bio neregularan na bilo koji način. Ukoliko znate za neki slučaj u kome je zloupotrebljen proces nabavke, možete obavijestiti Tijelo za reviziju nabavke. Tijelo za reviziju nabavke će imati ovlasti da otkaže transakcije za koje se ustanovi da su protuzakonite. Protiv odluka ovog Tijela moći će se izjaviti žalba pred sudovima.

Ana Kravić, generalni direktor Olympus BH d.o.o:

"Mi pozdravljamo uvođenje transparentnog i standardizovanog procesa nabavke širom BiH. Prvo, bilo bi nam mnogo lakše pripremati ponude i prepoznati potencijalne tendere. Drugo, bili bismo sigurni da ulazimo u igru na terenu koji je jednak za sve, a to bi nas ohrabrilo da se potrudimo da bi učestvovali u ponudi. Na kraju, takva praksa nabavke bi trebala podržati standarde kvaliteta za proizvode i usluge koji se kupuju, što bi i kratkoročno i dugoročno moglo imati samo pozitivan učinak na ekonomiju i razvoj naših poslovnih interesa u ovoj zemlji."

ZAKON O JAVNOJ NABAVCI BIH

Zakon o javnoj nabavci BiH detaljno navodi kriterije za različite vrste tenderskih procedura:

- otvorenu proceduru (pozivom svim preduzećima za podnošenje ponuda)
- ograničenu proceduru sa predkvalifikacijom (samo preduzeća za koja se bude smatralo da imaju kapacitet za obavljanje posla se pozivaju da podnesu ponudu)
- pregovaračku proceduru (direktni pristup jednom ili više preduzeća uz puno upoznavanje javnosti); ili
- takmičenje u dizajnu (gdje se plan ili dizajn bira od strane žirija nakon što se prijavi za takmičenje)

Zakon također obezbiđuje one informacije koje ugovorne strane moraju uključiti u svoja obavještenja o nabavci i tendersku dokumentaciju (sprečavanje favoriziranih upućenih lica da dobiju detaljnije informacije od drugih ponuđača).

Bh. standardi koji će se koristiti u tenderima bit će u skladu sa standardima Evropske unije, i svaka nedoslijednost u tehničkim propisima zbog razlika u entitetskim zakonima neće biti prihvatljiv osnov da se neka ponuda odbaci.

Svim dobavljačima će se naplaćivati ista taksa za tendersku dokumentaciju. Ova taksa mora biti ograničena na iznos koji pokriva izradu kopija i slanje dokumentacije dobavljačima.

Davanje poklona trenutnom ili bivšem uposleniku ugovornog organa bit će dovoljno da se potencijalni ponuđač diskvalificira iz tendera.

ZAKON O REGISTRACIJI PREDUZEĆA BIH

Ko je odgovoran za donošenje ovog zakona?

Ministar pravde BiH Slobodan Kovač.

Kada je ministar Kovač preuzeo odgovornost za donošenje ovog zakona?

Decembar 2003. god.

Koji je krajnji rok za donošenje ovog zakona?

Juni – juli 2004. god.

Zašto je važan ovaj zakon?

BiH je druga, po redu, zemlja u Evropi po dužini vremena koje je potrebno da se registrira preduzeće (potrebno je 45 dana u BiH, u usporedbi sa 7 dana u Albaniji. Interesantno je primjetiti da je u Srbiji potrebno samo 4 dana i 1 b dana u Hrvatskoj).

Zbog toga što je registriranje preduzeća u BiH teško i iziskuje mnogo vremena, poslovni ljudi i investitori jednostavno odustaju i umjesto ovdje, osnivaju svoja nova preduzeća u drugim zemljama.

Ako u BiH ne bude novih preduzeća znači neće biti ni novih radnih mjesta u BiH.

Ne samo da poslovnim ljudima otežavamo da osnuju preduzeća i otvore nova radna mjesta, već činimo da to bude i skupo. Svaki nepotrebni obrazac koji poduzetnik mora ispuniti popraćen je plaćanjem takse – više obrazaca, više taksi.

Drugi razlog je zastarijevanje. Poslovni zakoni se moraju usaglašavati sa novim tokovima. Kriteriji koji su predstavljali standard prije 20 godina danas više ne mogu biti odgovarajući. Međutim, oni se još uvijek primjenjuju i obično predstavljaju posljedicu ustaljene prakse. To znači da se od privrednika rutinski traži da dostave beskorisne informacije, a da bi to uradili moraju popuniti dodatne formulare i platiti dodatne naknade.

Šta se postiže ovim zakonom?

Ovaj zakon će pojednostaviti, racionalizirati i ubrzati postupak registracije preduzeća. Registracija preduzeća će trajati ukupno pet dana od dana kada ispunite formular do dana kada će vam se izdati potvrda o registraciji.

Vodiće se jedinstvena evidencija za sva preduzeća u BiH i građani će imati zakonsko pravo izvršiti uvid u taj registar.

Naknade za registraciju biće ograničene na troškove vođenja evidencije.

Među informacijama koje će preduzeća morati dostaviti, a koje će biti otvorene na uvid svim građanima su sljedeće:

- adresa preduzeća
- opis preduzeća i djelatnosti, uključujući početni kapital
- vlasnička struktura preduzeća

Osnivači ili ovlašteni predstavnici preduzeća moraju lično dostaviti ove podatke i smatraće se odgovornim za njihovu tačnost. Po izvršenoj registraciji sud izdaje potvrdu o registraciji u kojoj će biti nabrojani registracijski broj preduzeća, broj poreskog obveznika i carinski broj.

Ta potvrda se dostavlja lokalnom poreskom uredu, nadležnoj općini, odgovarajućem uredu za statistiku, odgovarajućim ustanovama za penziono i invalidsko osiguranje, nadležnim carinskim i drugim organima.

Adel Nikšić, privrednik:

“Znam da je moja odgovornost da registriram svoje preduzeće, ali ja moram raditi na cijeloj teritoriji BiH. Nepravedno je da me se primora da registriram preduzeće tri puta. Sviše je skupo i oduzima previše vremena. Pozdravljam činjenicu što će Zakonom o registraciji preduzeća biti uvedena potvrda o registraciji preduzeća koja će omogućiti mom preduzeću da zakonito radi bilo gdje u BiH. Jedinstven ekonomski prostor je važan za moje preduzeće kao i za budućnost ove zemlje.”

ENTITETSKI ZAKON O INVESTIRANJU JAVNIH SREDSTAVA

Ko je odgovoran za donošenje ovog zakona?

Ministar finansija RS Branko Krsmanović i Ministar finansija FBiH Dragan Vrankić.

Kad su ministri Vrankić i Krsmanović preuzeли odgovornost za donošenje zakona?

U oktobru 2003. god

Koji je krajnji rok za donošenje ovog zakona?

Maj 2004. godine

Zašto je važan ovaj zakon?

U izvještajima specijalnog revizora o vladinim ministarstvima i odjeljenjima otkriven je i veliki broj prevara koje su počinile birokrati i političari. Ovaj problem je ustanovljen na općinskom, kantonalnom, entitetskom i državnom nivou uprave. Rezultati su sljedeći:

- novac odlazi na pogrešno mjesto, dospijeva u ruke korumpiranih službenika i zvaničnika umjesto da se ulaže u poboljšanje usluga koje se pružaju građanima;
- građani nemaju povjerenja u organe vlasti;
- organi vlasti postaju prepoznatljivi po lošem finansijskom stanju te stoga nisu u situaciji da dobiju komercijalne ili bilateralne kredite kako bi osigurali bolje usluge.

Šta se postiže ovim zakonom?

Ovim zakonom će se osigurati da se ulaganja na svim nivoima vlasti vrše u skladu sa jasnim i provodivim kriterijima kojima je određeno gdje i koliko javnog novca se može uložiti. Ovaj proces će poslužiti da se otpočne sa uklanjanjem negativnih posljedica zloupotrebe javnih sredstava koja je postala ustaljenom praksom.

Sve odluke o ulaganjima moraju donositi ovlašteni rukovodioci investiranja (koje će biti moguće identificirati), koji će biti odgovorni za te odluke. Rukovodilac investiranja može biti osoba koja nije zaposlena u javnom sektoru ili banka sa urednom dozvolom. Bankarske usluge moraju se pružati na osnovu konkurentnih ponuda.

Rukovodilac investiranja mora redovno podnositi izvještaj odgovarajućim organima vlasti. Ti organi su pod obavezom da o svim odlukama o investiranju podnesu godišnji izvještaj entitetskom Ministarstvu finansija. Ministarstva finansija će objediniti sve informacije o ovim investicijama i staviti ih na raspolaganje entitetskim parlamentima. Entitetski glavni revizor će provoditi reviziju investicija.

Rukovodioci investiranja i državni funkcioneri će u slučaju kršenja zakona plaćati kazne koje mogu iznositi do 50.000 KM.

Andre Van Hove, generalni direktor Bosnia Bank International d.d. Sarajevo:

“Novi zakon o investiranju javnih sredstava smatramo izvanrednom prilikom za unapređenje naše stručnosti u upravljanju javnim fondovima. Budući da se bankarske usluge moraju nuditi pod konkurenčnim uslovima, konkurenčija između banaka će definitivno biti sve jača i biće odabrane samo banke sa najboljim praćenjem podataka/ razumnim naknadama. Spisak dozvoljenih instrumenata je dovoljno širok za odabrane banke da dobiju najviši mogući povrat dok ispunjavaju potrebe za protokom gotovog novca javnih organa.”

ENTITETSKI ZAKONI O JAVnim PREDUZEĆIMA

Ko je odgovoran za donošenje ovih zakona?

Ministar privrede, energetike i razvoja RS, Milan Bogićević i ministar saobraćaja i veza RS Dragan Šolaja, federalni ministar energetike, rударства i industrije Izet Žigić i federalni ministar komunikacija Nedžad Branković.

Kada su ministri preuzeли odgovornost za donošenje zakona?

U decembru 2003.

Koji je krajnji rok za donošenje ovog zakona?

Maj 2004. godine.

Zašto je važan ovaj zakon?

Tradicionalno, osobe na visokim rukovodnim položajima u velikim preduzećima u BiH nisu morale svoje odluke objašnjavati radnicima, ili nižim rukovodiocima kao ni građanima. Ipak su te odluke često uticale na životni standard i dobrobit desetina hiljada ljudi.

Viši rukovodioci su također mogli donositi odluke po svom nahođenju – pravila ponašanja za taj nivo nisu jasna. Kada je specijalni revizor otkrio modele rukovodenja koji bi u drugim zemljama bili nezakoniti uobičajena odbrana je bila; nismo znali da je to pogrešno ili nismo znali da je to naša odgovornost ili ono što smo radili nije tehnički nezakonito.

Šta se postiže ovim zakonom?

Jasno se razgraničava dobro i loše kada je riječ o upravljanju javnim preduzećima.

Pojašnjava se odgovornost pojedinaca za određena pitanja.

Od preduzeća se zahtijeva da donesu i primjenjuju Kodeks ponašanja (u kojem je objašnjeno da su stvari koje tehnički nisu nezakonite neprihvatljive ukoliko nanose štetu radnicima ili dioničarima ili potrošačima, odnosno klijentima).

U zakonu su detaljno utvrđeni načini na koje javna preduzeća u BiH trebaju biti organizirana, način provođenja nadzora i upravljanja.

Upravna tijela su:

- Skupština dioničara
- Nadzorni odbor
- Uprava

Svako od tih tijela će imati jasno utvrđenu odgovornost podnošenja izvještaja prema preostala dva tijela.

Članovi Skupštine dioničara su vlasnici preduzeća i donose konačne odluke o pitanjima kao što su napr. Kodeks ponašanja preduzeća, poslovni plan kao i imenovanje i razrješavanje Odbora za reviziju ili Nadzornog odbora.

Nadzorni odbor kojeg bira Skupština dioničara, odgovoran je osigurati da Uprava propisno radi svoj posao. Između ostalog, Odbor vrši nadzor rada rukovodstva, pravi kodeks ponašanja, vrši analizu smjernica za nabavke i osigurava da se one poštuju. Nadzorni odbor također bira članove Odbora za reviziju i odobrava preporuke Odbora za reviziju o raspodjeli dobiti. Odbor za reviziju imenuje vanjskog revizora i dostavlja mjesecne sažete izvještaje Nadzornom odboru.

ENTITETSKI ZAKON O JAVNIM PREDUZEĆIMA

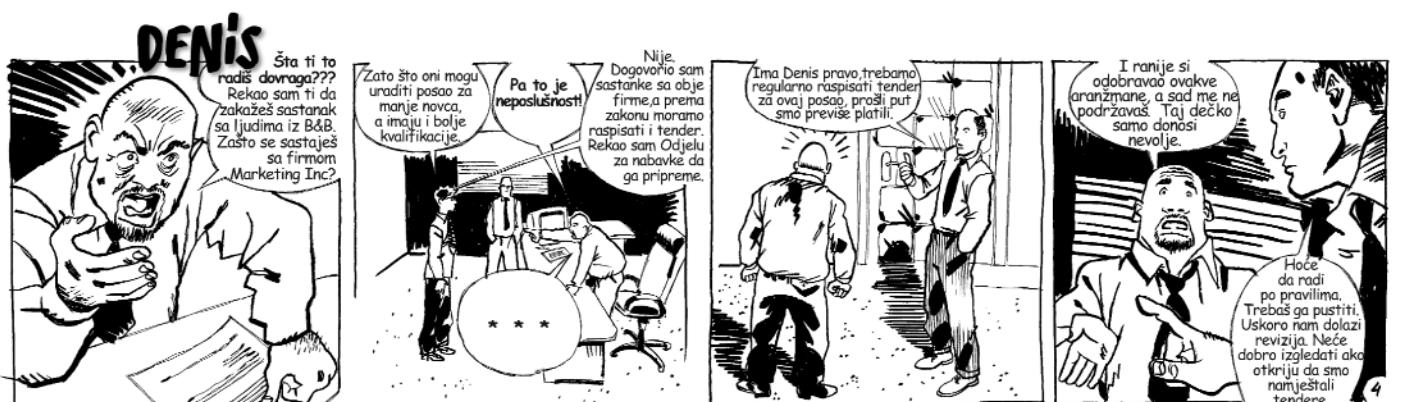
Uprava koju bira Nadzorni odbor odgovara Nadzornom odboru. Svaki član Uprave će biti odgovoran za određeni posao u preduzeću. Naprimjer, jedan rukovodilac će provoditi Kodeks ponašanja, drugi osigurava da preduzeće primjenjuje Zakon o nabavkama. Uprava predlaže raspodjelu dobiti na transparentan način, osigurava da Odjel za unutrašnju reviziju može propisno obavljati svoje poslove tako što obezbjeđuje puni pristup cijelokupnoj evidenciji preduzeća, zapošljava i otpušta radnike koji ne ispunjavaju nove, više standarde i osigurava da se otpušteni zaposlenici fizički udalje iz preduzeća tako da im se onemogući da se dalje pojavljuju na poslu i ostvaruju pravo na platu.

Ovim zakonom je propisano šta mora sadržavati Kodeks ponašanja:

- zabranu sukoba interesa
- zabranu objavljivanja poslovnih tajni
- izjavu kojom se predviđaju dužnosti viših rukovodilaca
- zabranu kreditiranja (preduzećima će biti zabranjano da daju kredite zaposlenima ili trećim licima kao i da daju garancije za takve kredite)

Glavni revizor RS Boško Čeko:

“Praksa lošeg upravljanja koja se trenutno provodi neće biti moguća u budućnosti. Rukovodioci će biti odgovorni za troškove javnih preduzeća.”

DENIS

DENIS

DENIS

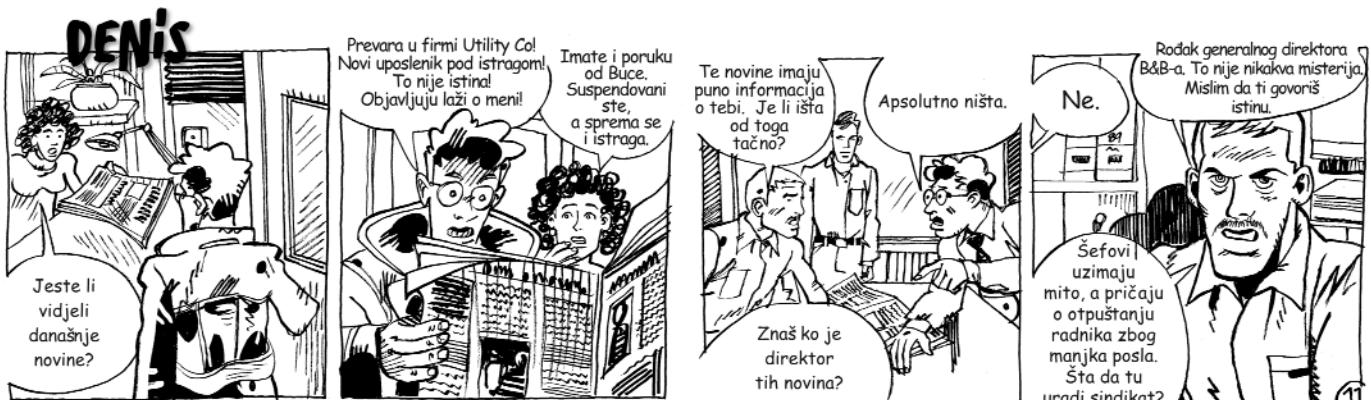

DENIS

DENIS

DENIS

Da, mogu
vam potvrditi da sam
se vratio na posao.
Optužbe protiv mene
su objavile vaše
kolege.

iz konkurenčkih
novina, pa čete
morati pitati njih
gdje su dobili te
informacije.

Direktor
marketinga
Vas želi
vidjeti.

Morate
tražiti
komentar od
Komisije...
Već ste to uradili?

Šta je
sada?

Čini se da je
štampa sada
na Vašoj strani.
Šta Vi mislite
zbezgog?

Zato što
razlikuju
ispравno od
pogrešnog.

Još neke stvari
Vam idu u prilog.
Upravo su me
zvali iz firme
Tool Gbh iz
Njemačke.
Spomenuli su
Vaše ime.

16

DENIS

Spomenuli
su tebe?

Izgleda da
su razmatrali taj ugovor,
ali ugleđ firmu Utility Co
bio previše mutan. Nakon
toga su čuli za ugovor sa
firmom Marketing Inc i
zele da ju bude u timu
ispred Utility Co-a.

To je
fantastično!

Pozitivno je
ali ništa nije
sigurno. Buco i
dalje pokušava
da me otpusti.

Kako mogu
držati tog tipa?

On je tam bio
dugo.
Ali mislim da će se desiti
prave promjene.
Upravo sam čuo neke
zanimljive vijesti.

Kakve?

17

DENIS

Revizija!
To je
fantastično!
To smo
trebali
davno uraditi.

Tako da
ćemo morati
uvesti neke
izmjene.

Vidite u kom
pravcu vjetar
puše.

Vidim jedan veliki posao za nas,
što znači da nećemo morati
otpustiti radnike. Mislim da je
red da nagradim osobu koja
nam je donijela taj posao.

Pusti ga
da radi
svoj posao.

18

DENIS

Buco je
suspendovan,
u očekivanju
istrage.
Novinari su
na liniji.

Ne, ne mogu
komentirati
ono što se desilo
mom kolegi, ali
drago mi je što je
uklonjena mrlja
sa mog imena.

Da, biću u
timu koji će raditi
sa firmom Tool Gbh.
Taj posao pokazuje
da se Utility Co može
nadmetati i rasti.

Znači,
trebat će
ti članovi
za taj tim?

Za
projekat
sa
Nijemcima?

Naravno,
ako dobijemo taj ugovor,
imaćemo više posla nego
što možemo stići, ali moramo
ih ubijediti da smo najbolji.

19

DENIS

Tri
sedmice
kasnije.
Sa velikim
zadovoljstvom
objavljujemo da
smo potpisali ugovor sa
firmom Tool Gbh. To je veliki ugovor i
nadamo se da će nam vremenom
donjeti još poslova.

Tool Gbh će poslati nekoliko
članova osoblja da rade sa nama
ovde. Analizirat ćeмо i objekte
u našoj općini, koji će ohrabit
više investitora da
dođu ovde.

Kao npr.?
Pa, uzimamo npr. stanje
u našim školama. Ko što
znaće, lokalna škola nema
grijanje. To je skandalozno.
Novac iz budžeta nije
sakupljen i potrošen na
prave stvari.

Zvučite
kao
političar.

Ne, ja sam samo
građanin koji ima porodicu.
Sve što tražim je da me
puste da radim svoj posao.

20

KRAJ